

TRACTATUS NONUS.

sunt qui feruntur in hoc curru. Infras sunt equi, volubiles rotæ, auriga perversus, & qui portatur infirmus. Sunt qui feruntur in hoc curru. Infras sunt equi, volubiles rotæ, auriga perversus, & qui portatur infirmus. Apost. 1. ad Timoth. 6. monet Discipulum, ut præcipiat divitibus hujus saeculi non superbè sapere, quia divitiae ut plurimum superbiam generant. Unde Aug. 5. de Verb. Dom. cap. 9. Omne pomum omne frumentum, omne lignum, habet suum verbum: alius est vermis mali, alius pyri, alius faba, alius tritici: vermis divitiarum superbia. Ergo præcipe divitibus hujus mundi, non superbè sapere. Exclusi vitium, docet usum.

Aliud vitium per defectum humilitati opponitur, videlicet nimia sui abjectio. Humilitas enim non inclamat ad quamcumque sui demissionem, sed ad prudenter & moderatam, & juxta rectam rationem, à qua deficeret qui cum injurya sui status aut officij se alteri subjeceret, infraque illum dimitteret. Ut si Rex sibi rusticum præponeret, aut Episcopus Presbiterum; vel si superior nimia sui demissione officeret autoritati & reverentia necessaria ad subditos bene regendos, & in officio continendos.

Studiositati similiter duplex opponitur vitium: aliud per excessum, quod vocatur curiositas, estque affectus nimius sciendi aut cognoscendi ea quæ ad nos scire non pertinet vel quæ caput nostrum superant idque affectu solius cognitionis; nam si ex alio malo fine hoc fiat, pertinet hoc ad alia vita, quorum proprij sunt illi fines: aliud per defectum quod vocatur negligens, & est quidam torpor & remissio animi, ad addicenda illa quæ uniusquisque scire tenetur, & quæ sibi incumbunt.

Entraplex vero, quæ in ludicris decorum servat, quæque ludo & jocis modum imponit, per excessum opponitur securitas in verbis, & inmoderatio in ludo & jocis. Per defectum vero nimia quadam austerioritas, qualis in illis est, quos duros & agrestes vocamus, ut ait Aristot. 4. Ethic. cap. 8. & quam idcirco D. Th. 2.2. qu. 168. art. 4. duritiam, vel agrestitatem appellat.

Notandum vero est, quod licet utrumque extrellum sit vitiolum, excelsus tamen peior est: quia humana viæ officia magis impedit superfluous ludus, quam delectationis ex ludo capienda defectus. Unde Philosophus apud D. Thomam, articulo citato, ait quod pauci amici propter delectationem sunt habendi: quia pars de delectatione sufficit ad vitam, quasi pro condimento, sicut parum de sale sufficit in cibo.

Denique modestia morum, quæ specialiter modestia externa appellari solet, opponitur externa indecentia in moribus corporis, sive in ejus compositione, gestibus, & actionibus exterioribus, quæ etiam specialiter immodestia nomine solet intelligi. Modestia vero cultus, seu apparatus exterioris, per excessum opponitur luxus, & per defectum Fordititas. Unde Ambrosius lib. 1. offic. cap. 19. Decor corporis non sit affectus, sed naturalis, implexus, neglectus magis, quam expeditus; non pretiosis & albenibus adjutus vestimentis, sed communibus (scilicet juxta cuiusque gradum) ut honestati, vel necessitatibus nihil desit, nihil accedit nisi, superfluo videlicet, aut curioso, & nimis exquisito.

FINIS SECUNDÆ PARTIS MANUALIS
THOMISTARUM.

TERTIA

TER TIA PARS MANUALIS THOMISTARUM, DE DEO INCARNATO & Sacramentorum Institutore.

P R A E F A T I O.

TER ACTIS duabus prioribus hujus Manualis partibus & explicatis his quæ ad Deum ut primum Principium & ultimum Finem pertinent ac mediis ad ipsum ex se & ex natura sua conducebantib[us], actibus scilicet humanis, Gratia, & Virtutibus, tum Theologicis, tum moralibus, explanatis: supereft ut explicationem mediorum externorum, seu ex sola Dei institutione pendentium, hac tertia parte aggrediamur, & de Incarnatione & Sacramentis tum in genere tum in specie differamus. In primo ergo Tractatu agemus de magno & admirabili Mysterio Incarnationis Verbi Divini, quod Dionysius ineffabilem J E S U in carne apparitionem vocat: *Cyrillus Alexandrinus*, ænigma sacratissimum: *Damasenus*, novum omnium novorum, & solum sub sole novum: *Leo Magnus*, miraculorum omnium verticem: *Gregorius*, secretum ineffabile, quod ipsos etiam volucres cœli (*id est Angelos*) latet. Demum *Apostolus* 1. ad Timoth. 3. Magnum pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est Gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.

Hujus ergo ineffabilis mysterij explicationem aggredimur, & Deum in carne, solem in nube, mel in cera, totum in puncto, magnitudinem in atomo, Verbum in membrana nostra humanitatis descriptum, rorem (ut loquitur Clemens Alexandrinus) in margaritam concrecentem, ac demum, ut ait *Apostolus*, Dei sapientiam in mysterio Incarnationis absconditam, contemplari & explicare incipimus, cum Doctore

Pars III.

A nostro

2 P R A E F A T I O.

nostro Angelico, cuius Doctrinam Angelicam, ipsum Verbum Incarnatum ter approbavit, his verbis quæ facile omnium hominum, ac beatarum mentium commendationem & approbationem superant: BENE SCRIPSISTI DE M E · T H O M A , quæ tribus diversis vicibus, sub crucifixi specie, ad ipsum direxit.

TRACTA

3 T R A C T A T U S . I.

D E V E R B I D I V I N I I N C A R N A T I O N E .

IN CARNATIONIS nomine significatur unio humanitatis & divinitatis in una Christi persona: licet enim humanitas ex carne componatur & spiritu, non incongrue tamen, nomine carnis, assumptio humanitatis ad Verbum exprimitur. Primo, quia nomine carnis, totus homo significari solet in Scriptura, accepta parte pro toto, ut Genel. 6. *Omnis caro corrupera viam suam*, id est omnis homo pravis & corruptis erat moribus. Secundo ad ostendendam veritatem Incarnationis contra Manichæos, negantes Verbum Divinum carnem assumpisse. Tertio ad demonstrandam charitatem Dei erga homines, qui adeò se humiliavit & exinanivit, ut tam vilem & abjectam carnis naturam, ad illos redimendos, assumpserit.

tum. Cyrillus Alexandrinus in epist. ad Reginas, ait illud esse, *enigma sacratissimum, quod nulla potest mens creata intelligere*. Demum Gregorius supra relatus, dicit illud esse *secretum ineffabile, quod ipsos etiam volvunt cœli* (id est Angelos) latet. Unde egregie Bernardus: *In splendoribus sanctorum ante Luciferum genitus Sol aternitatis in umbra & caligine natus est ex sinu obumbrata à Spiritu Sancto Mariæ*. Sola ergo fidei cœcitas illum videt, sola ejus caligo illum percipit, & ut de Deo loquitur Dionysius, sola negatio illum manifestat.

3. Ratio etiā suffragatur, cum enim Incarnationis mysterium sit maxime supernaturale in substantia, adeoque infinitè supereminat omni naturæ debito, & exigentia causalium naturalium, nullū datur ens naturaliter cognoscibile, quod tanquam causa, effectus, aut signum, in ejus notitiamducere possit.

4. Objicies primò contra primam partem conclusionis: Licet substantia divina sit infinita, & eminenter contineat omnem perfectionem substantiae creatæ, non potest tamen terminare natum humanum: Ergo mysterium incarnationis impossibile est. Consequentia patet, Antecedens probatur: Tum quia inter terminum & rem terminabile debet esse aliqua proporcio: At nulla proportio esse potest inter naturam humanam, & divinam substantiam, cum infinitè distent, & finiti ad infinitum nulla sit proportio: Ergo licet substantia divina sit infinita, tamen humanam naturam terminare nequit. Tum etiam, quia essentia divina continet eminenter omnem perfectionem humanitatis, animæ, intellectus, & luminis gloriae, nec tamen propterea potest vices harum rerum supplere.

5. Respondeo, negando Antecedens, & ad primam eius probationem dico, quod licet finiti ad infinitum nulla sit proportio arithmeticæ, bene tamen geometricæ, ad hanc enim sufficit quod finitum sit perfectibile per infinitum. Ad secundam, concessò Antecedente, nego Consequentiam & patitatem; nam omnia illa quæ ibi recensentur, involvunt imperfectionem potentialitatis, vel informationis, in suo conceptu, à qua non possunt absolviri nec praescindiri: scilicet verò gerere vices substantiae creatæ, illa enim vel habet rationem puri termini, vel si sit aliquo modo forma, non est forma physica, quæ cùm sit essentialiter pars, est aliquid incompletum, ac dependens à toto composto, & ab alia comparte; sed metaphysica, quæ non se habet propriè per modum partis, sed per modum actus & constitutivi.

6. Objicies secundo: Implicat Deum intrinsecè mutari, cùm immutabilitas sit unum ex præcipuis naturæ divinæ attributis: Sed per Incarnationem intrinsecè mutaretur: Ergo Deum incarnari impossibile est. Major pater, Minor probatur. Mutari est aliter se habere intrinsecè nunc quam prius: At si Deus incarnaretur, aliter se haberet intrinsecè ac prius, nam fieret intrinsecè homo, cùm antea intrinsecè homo non esset: Ergo mutaretur intrinsecè.

7. Religisti variis solutionibus, quas in Clypeo nostro reculimus, & confutavimus, Respondeo, negando Minorem, & ad ejus probationem, distinguo Ma-

Pars III.

A 2 jorem: